

ZNACZENIE ŚRODOWISKOWYCH EFEKTÓW ZEWNĘTRZNYCH WE WSPÓLNEJ POLITYCE ROLNEJ UNII EUROPEJSKIEJ

(str. 5-20)

Arkadiusz Sadowski

Abstrakt: W opracowaniu dokonano przedstawienia i analizy efektów zewnętrznych, rozumianych jako koszty zewnętrzne oraz dobra publiczne. Ze względu na to, że ich główną cechą jest brak funkcjonujących rynków, dla niwelowania związanych z nimi niekorzystnych skutków niezbędna jest interwencja państwa. Rzecz w sposób szczególny odnosi się do rolnictwa, które ze względu na przestrzenny charakter produkcji oraz stosowanie przemysłowych środków plonotwórczych wytwarza zarówno koszty zewnętrzne, jak i dobra publiczne. Dlatego też w artykule stwierdzono, iż prowadzenie polityki rolnej w tym obszarze jest niezbędne. Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej, pomimo tego, że nie odwołuje się do pojęcia efektów zewnętrznych, w znacznej mierze nakierowana jest na redukcję ich niekorzystnych skutków. Uznając zasadność rozwiązań w tym zakresie, zarysowano także możliwe problemy w ich rzeczywistej implementacji, wskazując głównie na pewną arbitralność wynikającą z braku ceny na dobra publiczne czy braku możliwości oszacowania wartości rolniczych kosztów zewnętrznych.

Słowa kluczowe: efekty zewnętrzne, dobra publiczne, koszty zewnętrzne, Wspólna Polityka Rolna Unii Europejskiej, Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

JEL: D62, H23, H41, Q18

¹Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu (Poznań University of Life Sciences) | ORCID 0000-0002-8236-1007 | e-mail: arkadiusz.sadowski@up.poznan.pl

STAN I JAKOŚĆ UPRAWY KUKURYDZY PORAŻONEJ GŁOWNIĄ GUZOWATĄ ORAZ FUZARIOZĄ A PODEJŚCIE DO SZACOWANIA SZKÓD WYRZĄDZONYCH PRZEZ DZIKIE ZWIERZĘTA

(str. 21-35)

Marian Flis

Abstrakt: Zwiększająca się liczebność zwierzyny grubej przyczynia się do wzrostu interakcji zwierząt poszczególnych gatunków ze środowiskami bytowania, co wpływa dość istotnie na rozmiar szkód w uprawach rolniczych. Pomimo, że podmioty odpowiedzialne za szacowanie dokonują oceny strat i wyliczeń kwot odszkodowań, niemal corocznie na tym tle pozostają pewne kwestie budzące szereg emocji i nieporozumień. W opracowaniu przedstawiono problematykę szacowania szkód wyrządzonych przez dzikie zwierzęta, uwzględniając stan uprawy oraz jej jakości, czyli czynników rzutujących w sposób istotny na plonowanie danej uprawy, a tym samym i wysokość odszkodowania z tytułu poniesionych strat. Szkody w uprawach kukurydzy porażonej patogenami pochodzenia grzybowego powodującymi głównie guzowatą oraz fuzariozę są najlepszymi przykładami tego rodzaju sytuacji. Występowanie tych patogenów na uprawie rzutuje w sposób istotny na plonowanie, jak również jakość uzyskanego plonu i możliwości jego wykorzystania jako materiału paszowego lub sprzedaży w ogóle. W przypadku główki guzowatej w zależności od fazy generacyjnej rozwoju grzyba *Ustilago maydis* mamy do czynienia z obniżeniem obsady, zmniejszeniem plonowania oraz pogorszeniem jakości zielonki lub ziarna uzyskiwanego z takich upraw. Niemniej jednak obecność tego patogenu nie wyklucza możliwości wykorzystania roślin jako materiału paszowego, a tym samym odszkodowanie, co prawda o wiele niższe niż w przypadku roślin zdrowych, jest należne. Z kolei w przypadku porażenia roślin grzybami z rodzaju *Fusarium spp.*, mamy także do czynienia z obniżką plonów i jakości uzyskanych produktów rolniczych, niemniej jednak przy znacznym porażeniu, grzyby te wytwarzają tzw. metabolity wtórne nazywane mykotosynami, które są wysoce szkodliwe dla ludzi i zwierząt. Przy przekroczeniu którejkolwiek z norm dla deoksyniwalenolu (DON) – 1700 ug/kg, zearalenonu (ZEA) – 350 ug/kg i fumonizyny (FUM) – 4000 ug/kg, w świetle przepisów prawa zarówno zielonka jak i ziarno, nie mogą być wykorzystane jako materiał paszowy, a zatem odszkodowanie za szkody w tego rodzaju uprawach nie jest należne.

Słowa kluczowe: odpowiedzialność za szkody łowieckie, odszkodowania łowieckie, stan i jakość upraw, szacowanie szkód, główka guzowata, fuzarioza

JEL: O13

¹Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie (Lublin University of Life Sciences) | ORCID 0000-0001-7429-3158 | e-mail: marian.flis@up.lublin.pl

SKORUPA KURZYCH JAJ KONSUMPCYJNYCH: WARTOŚĆ ODŻYWCZA I WŁAŚCIWOŚCI FUNKCJONALNE

(str. 36-48)

Joanna Kobus-Cisowska¹, Tomasz Szablewski², Pamela Ziemińska³, Marcin Dziędziński⁴

Abstrakt: Abstrakt: Produkcja jaj kurzych na poziomie przemysłowym prowadzi do powstania znacznej ilości pozostałości skorup, które najczęściej stanowią odpady produkcyjne. Skorupy jaj konsumpcyjnych niejednokrotnie uważane są za nieekonomiczny produkt uboczny bądź odpad, pomimo tego że stanowią źródło składników mineralnych, mających znaczenie w żywieniu ludzi, jak i zwierząt. W pracy przedstawiono potencjał i możliwości wykorzystania skorupy jaj jako źródła składników mineralnych. Skorupy charakteryzują się wysoką zawartością wapnia, ale zawierają także bor, chrom, mangan, miedź, jod, żelazo, siarkę, cynk, selen oraz krzem i jednocześnie zawierają niski poziom metali ciężkich. Odpowiednio rozdrobnione skorupy jaj mogą stanowić jedno z najlepszych źródeł wapnia w żywieniu ludzi jak i zwierząt, cechującego się ponad 90% przyswajalnością.

Słowa kluczowe: skorupa jaj, wartość odżywcza, właściwości funkcjonalne

JEL: Q1

¹ Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu (Poznań University of Life Sciences) | wkład pracy (work input): 40% | ORCID 0000-0003-2834-0405 | e-mail: joanna.kobus@up.poznan.pl

² Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu (Poznań University of Life Sciences) | wkład pracy (work input): 20% | ORCID 0000-0001-6076-8095 | e-mail: tomasz.szablewski@up.poznan.pl

³ Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu (Poznań University of Life Sciences) | wkład pracy (work input): 30% | e-mail: pamelas_krzypczak@wp.pl

⁴ Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu (Poznań University of Life Sciences) | wkład pracy (work input): 10% | ORCID 0000-0003-1069-0095 | e-mail: marcin.dziedzinski@up.poznan.pl

SORGO – POTENCJAŁ ROLNICZY I PRZEMYSŁOWY

(str. 49-61)

Barbara Stachowiak¹, Jacek Nowak², Katarzyna Szambelan³, Anna Bajon⁴

Abstrakt: Tropikalne sorgo jest atrakcyjnym zbożem z punktu widzenia paszowego, żywieniowego i energetycznego. Jako roślina uprawna również ma szereg zalet. Jest wyjątkowo odporne na suszę i silne nasłonecznienie oraz wysoką temperaturę. Ma małe wymagania glebowe. Jednak uprawa i wykorzystanie sorgo w Europie, również w Polsce, ma charakter niszowy. Przyczyną jest chłodny klimat umiarkowany i związana z tym konieczność pozyskania odmian odpornych na występujące ewentualne ochłodzenia i o wczesnej dojrzałości. Sorgo jest szczególnie wrażliwe na przymrozki, co opóźnia termin siewu kosztem okresu wegetacji i potencjału plonowania. Jednak postępujące ocieplenie klimatu w Polsce, a także wyraźny spadek poziomu wód gruntowych oraz stepowanie gleb sprawia, że zainteresowanie uprawą sorgo w naszym kraju wzrasta. Celem pracy było przedstawienie możliwości uprawy sorgo w Polsce oraz możliwości rolniczego i przemysłowego wykorzystania tej rośliny.

Słowa kluczowe: sorgo, rośliny C4, trawy tropikalne, zboża alternatywne

JEL: O13

¹ Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu (Poznań University of Life Sciences) | wkład pracy (work input): 50% | ORCID 0000-0002-0172-8875 | e-mail: barbara.stachowiak@up.poznan.pl

² Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu (Poznań University of Life Sciences) | wkład pracy (work input): 20% | ORCID 0000-0002-4176-6358

³ Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu (Poznań University of Life Sciences) | wkład pracy (work input): 20%

⁴ Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu (Poznań University of Life Sciences) | wkład pracy (work input): 10%

**RZĄDOWE I CENTRALNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ZWIĄZANE Z ROLNICTWEM W LATACH
1944-1989
(str. 62-82)**

Bogdan M. Wawrzyniak

Abstrakt: Podstawowym celem opracowania było przedstawienie występujących w okresie PRL ministerstw i jednostek organizacyjnych na szczeblu centralnym, które związane były z rolnictwem, przemysłem spożywczym i skupem. Ministerstwa i jednostki organizacyjne podzielono na dwie grupy. Jedna grupa obejmowała wyłącznie te resorty, które w swojej nazwie miały miano „rolnictwo”. W tej grupie umieszczono ministerstwo państwowych gospodarstw rolnych, które powstało z podziału urzędu ministra rolnictwa i reform rolnych. Druga grupa ministerstw obejmowała resorty okołorolnicze, które służyły szeroko rozumianej obsłudze rolnictwa, w tym aprowizacji, przemysłu spożywczego, przetwórstwa, skupu i kontraktacji. Opracowanie obejmuje okres lat od 1944 do 1989 r.

Słowa kluczowe: ministerstwo, minister, urząd, centralna jednostka, państwowa jednostka

JEL: Q10, Y20

¹Politechnika Bydgoska | e-mail: bogdan.waw59@interia.pl

